

ΕΚΘΕΣΗ ΑΥΤΟΨΙΑΣ
ΣΤΟ ΚΕΝΤΡΟ ΚΡΑΤΗΣΗΣ ΣΤΗ ΜΟΡΙΑ ΛΕΣΒΟΥ
ΚΑΙ ΣΤΟΥΣ ΛΟΙΠΟΥΣ ΧΩΡΟΥΣ ΚΡΑΤΗΣΗΣ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ ΣΤΗ ΛΕΣΒΟ

I. Διαδικασία και αντικείμενο της έρευνας

Κλιμάκιο του Συνηγόρου του Πολίτη, αποτελούμενο από τις ειδικούς επιστήμονες Λιάνα Διάφα, Αλεξάνδρα Μοσχοπούλου και Χρύσα Χατζή, πραγματοποίησε στις **16 και 17 Ιουνίου 2015** επίσκεψη αυτοψίας στη νήσο Λέσβο, στο πλαίσιο:

-της ειδικής αρμοδιότητας της Αρχής δυνάμει του άρθρ. 23 παρ.6 Ν.3907/11 για εξωτερικό έλεγχο των διαδικασιών απομάκρυνσης αλλοδαπών, καθώς επίσης και:

-των άρθρ.2 και 4 του Ν.4228/2014, δυνάμει των οποίων ο Συνήγορος ως Εθνικός Μηχανισμός Πρόληψης κατά των βασανιστηρίων και άλλων μορφών σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας της διενεργεί επισκέψεις σε όλους τους χώρους στέρησης της ελευθερίας, και

- του άρθρ.4 παρ.5 του ν.3094/σύμφωνα με το οποίο *«Ο Συνήγορος του Πολίτη μπορεί να ζητεί από τις δημόσιες υπηρεσίες κάθε πληροφορία, έγγραφο ή άλλο στοιχείο για την υπόθεση, να εξετάζει πρόσωπα, να ενεργεί αυτοψία και να παραγγέλλει πραγματογνωμοσύνη».*

Κατά την επίσκεψη αυτή, το κλιμάκιο της Ανεξάρτητης Αρχής είχε την ευκαιρία να επισκεφτεί τους χώρους κράτησης αλλοδαπών, να μιλήσει με τους ίδιους, και να συζητήσει με τις αρμόδιες υπηρεσίες τις συνθήκες, το διάστημα και τις διαδικασίες κράτησης και τα προβλήματα που ανακύπτουν στην πράξη κατά την εφαρμογή των διαδικασιών του Ν.3907/2011 και της λοιπής κείμενης νομοθεσίας.

Ειδικότερα, το κλιμάκιο συναντήθηκε με τον Αστυνομικό Διευθυντή Λέσβου κ.Στεφάνου και τον Διοικητή του Προαναχωρησιακού Κέντρου της Μόριας κ.Παπάζογλου, τον Λιμενάρχη κ.Βάρθη και τον Υπολιμενάρχη κ.Γρηγορέλη, με τα στελέχη της Κινητής Μονάδας Πρώτης Υποδοχής και του Περιφερειακού Γραφείου Ασύλου, καθώς και τον Δήμαρχο Λέσβου κ. Σπ.Γαληνό. Επίσης με πολίτες και οργανώσεις (Μετάδραση, Proasyl, Χωριό Όλοι Μαζί).

Από την επίσκεψη αυτοψίας προέκυψαν οι ακόλουθες διαπιστώσεις:

II. Τα στοιχεία εισροών

Σύμφωνα με την ενημέρωση του κλιμακίου από την ΕΛ.ΑΣ., από την 1^η έως τις 16 Ιουνίου είχαν εισέλθει παράτυπα στη 8.000 άτομα. Αναδείχθηκε η ένταση του προβλήματος κατά το τελευταίο διάστημα, λόγω καλοκαιριού αλλά και εναρμονισμένης πρακτικής των δικτύων παράνομης διοχέτευσης ανθρώπων σε Ελλάδα και Ιταλία. Αναφέρθηκε ενδεικτικά ότι ενώ τον περασμένο χρόνο είχαν καταγραφεί στο νησί συνολικά 11.500 αλλοδαποί, φέτος μέχρι τον χρόνο της αυτοψίας, ο αριθμός είχε ανέλθει σε περίπου 23.000 – 24.000, καθώς οι αφίξεις σε ημερήσια βάση από 50-100 πέρυσι ανήλθαν σε 500-800 φέτος.

Ο αριθμός των παράτυπα εισελθόντων αλλοδαπών που βρίσκονταν κατά τον χρόνο της επίσκεψης στο νησί υπολογιζόταν γύρω στις 3.000.

Σε ό,τι αφορά την προέλευση των αλλοδαπών, αναφέρθηκε ότι μεγαλύτερος είναι ο αριθμός των Αφγανών, ενώ ακολουθούν οι Σύριοι και σε μικρότερο ποσοστό οι Πακιστανοί και άλλες εθνικότητες.

Ο Συνήγορος παρατηρεί ότι πρόκειται για τεράστιους αριθμούς που δημιουργούν εξαιρετικές απαιτήσεις στο διοικητικό μηχανισμό για την ορθολογική αντιμετώπισή τους. Προέρχονται μάλιστα κυρίως από χώρες που δημιουργούν ζητήματα διεθνούς προστασίας στους διαφυγόντες, επιβεβαιώνοντας τη συνολική εικόνα για μεικτές ροές στην Ελλάδα, μεταναστών και εν δυνάμει προσφύγων.

III, Η διαδικασία διαχείρισης των παράτυπα εισερχομένων στην πράξη

Η διαδικασία από τον εντοπισμό έως την αποχώρηση από τη Λέσβο των παράτυπα εισελθόντων αλλοδαπών περιγράφηκε ως εξής:

1- Λιμεναρχείο- είσοδος

Οι λιμενικές αρχές είναι αρμόδιες για τη σύλληψη, εντός των χρονικών ορίων του αυτοφώρου, σύμφωνα με σχετική εισαγγελική διάταξη. Από τη στιγμή κατά την οποία οι λιμενικές αρχές επιλαμβάνονται σε πρώτο χρόνο, μετά την αποχή από ποινική δίωξη, καταγράφονται τα στοιχεία του αλλοδαπού κατά δήλωση από τον ίδιο. Στο σημείο αυτό μας είπαν ότι ήδη εντοπίζονται κάποιες περιπτώσεις προφανώς ευάλωτων ατόμων, ιδίως ασυνόδευτων ανηλίκων, εγκύων κ.λπ. Ο κατάλογος μαζί με τους αλλοδαπούς παραδίδεται στην Αστυνομία.

Υπάρχει πλήρης ανεπάρκεια του χώρου του λιμένα Μυτιλήνης να φιλοξενήσει έστω για τον σκοπό της καταγραφής τους εισερχόμενους μαζικά κάθε μέρα (έχουν παρατηρηθεί και αφίξεις άνω των 1000 ατόμων το σαββατοκύριακο). Την προηγούμενη της αυτοψίας είχε αξιοποιηθεί και ο χώρος του Κλειστού Κολυμβητηρίου, πλησίον του λιμένα, προς αποφυγή έντασης και προκειμένου να εκκενωθεί ο χώρος του λιμανιού, ενόψει άφιξης κρουαζιερόπλοιου. Πέραν της αυξημένης ακτοπολοϊκής και τουριστικής κίνησης της πρωτεύουσας, που ενδιαφέρει την τοπική κοινότητα να διαφυλαχθεί, ο χώρος του λιμανιού αποτελεί και την κατάληξη της (πεζο)πορείας των αλλοδαπών πληθυσμών, που φθάνουν στην πόλη της Μυτιλήνης από διάφορες ακτές στις οποίες αποβιβάζονται στο νησί και επιδιώκουν να συλληφθούν για να καταγραφούν και να λάβουν τα αναγκαία έγγραφα για την περαιτέρω μετακίνησή τους. Επομένως, επιδιώκεται σε καθημερινή βάση, μετά τις πρώτες πρωινές ώρες, να απομακρύνονται οι πληθυσμοί από το λιμάνι.

Προς αποσυμφόρηση του λιμανιού, η δημοτική αρχή έχει παραχωρήσει στις λιμενικές αρχές το χώρο του Πάρκου Κυκλοφοριακής Αγωγής του Δήμου στον **Καρά Τεπέ**, λίγα χιλιόμετρα από το λιμάνι, όπου ο Δήμος έχει τοποθετήσει σκηνές. Εκεί δημιουργήθηκε το διαδικαστικό πρόβλημα ότι κάποιοι οδηγήθηκαν εκεί έχοντας συλληφθεί από τις λιμενικές αρχές και περιμένοντας να παραληφθούν από τις αστυνομικές αρχές και κάποιοι έφθασαν από διάφορα σημεία του νησιού προκειμένου να καταγραφούν από το λιμεναρχείο. Υπήρξε δε και αντίδραση από κάποιους λιμενικούς για την καταγραφή εκτός του χώρου του λιμένα.

Στο στάδιο αυτό το πρώτο πρόβλημα είναι η ανεπάρκεια χώρου του Λιμενικού μέχρι να μπορέσει η αστυνομία να παραλάβει τους νεοαφιχθέντες, (δηλαδή μέχρι να έχει τελειώσει η διαδικασία ουσιαστικής πλέον καταγραφής από την ΕΛΑΣ και ταυτοποίησης του προηγούμενου κύματος των αλλοδαπών). Ακόμη κι ο πρόσθετος παραχωρηθείς στο Λιμενικό χώρος του Καρά Τεπέ είχε υπερκορεστεί μέσα σε σύντομο χρονικό διάστημα, με προφανή αρνητικά αποτελέσματα για τις συνθήκες διαβίωσης των ανθρώπων.

Ο Συνήγορος διαπίστωσε ότι η Λιμενική Αρχή στη Λέσβο έχει αναλάβει εκ των ενόντων την πρώτη υποδοχή των παράτυπα εισερχομένων αλλοδαπών, ενώ κατά νόμον (Ν.3907/11 άρθρ. 11-13, θα έπρεπε να λειτουργεί **Κέντρο Πρώτης Υποδοχής** στο νησί για τον ουσιαστικό διαχωρισμό, ταυτοποίηση και μέριμνα για τους παράτυπα εισερχόμενους στα θαλάσσια σύνορα της χώρας σε τόσο μάλιστα μεγάλους αριθμούς. Ο Συνήγορος διευκρίνισε ότι η Υπηρεσία Πρώτης Υποδοχής ανήκει στην αρμοδιότητα του Αναπληρωτή Υπουργού Μετανάστευσης και η Κινητή Μονάδα στη Μόρια έχει συμβεβλημένους διερμηνείς, ιατρούς, ψυχολόγο κ.λπ. (βλ. παρακάτω) ενώ είναι κλειστή η πτέρυγα στη Μόρια που έχει κατασκευαστεί για το Κέντρο Πρώτης Υποδοχής, το οποίο ακόμη δεν λειτουργεί, επιφέροντας αλυσιδωτά προβλήματα στους φορείς που έχουν επωμισθεί όλο το βάρος της διαχείρισης των παράτυπα εισερχομένων στο νησί, δηλαδή του Λιμενικού και της Αστυνομίας.

2- Αστυνομία-ταυτοποίηση

Οι αλλοδαποί που έχουν ήδη παραμείνει στους χώρους του Λιμενικού 3 ή 4 ημέρες μέχρι να μπορέσουν να παραληφθούν από την ΕΛ.ΑΣ, στη συνέχεια με λεωφορεία (συνολικά διατίθενται στο νησί 1 του Δήμου, 1 του Λιμενικού και 2 της Αστυνομίας) οδηγούνται από τους χώρους του Λιμανιού ή του Καρατεπέ στη Μόρια (7,8 χιλιόμετρα από την πόλη της Μυτιλήνης) όπου έχει κατασκευασθεί Προαναχωρησιακό Κέντρο το οποίο λειτουργεί ως Κέντρο Ταυτοποίησης.

Παρατηρήθηκε ωστόσο ότι υπάρχει κι **ενδιάμεσο στάδιο**, αυτό της παραμονής **έξω από το φράχτη της Μόρια** για ώρες, σε σκηνές ή και χωρίς, εν αναμονή της αποχώρησης εκείνων που λαμβάνουν το σημείωμα, ώστε να πάρουν σειρά για να καταγραφούν από την Αστυνομία. Και οι αλλοδαποί αυτοί σιτίζονται κανονικά από την ΕΛΑΣ.

ΠΡΟΘΑΛΑΜΟΣ ΜΟΡΙΑΣ

Η παραμονή των αλλοδαπών για το screening σε πτέρυγες στη Μόρια διαρκεί 3 ημέρες. Η Αστυνομική Διεύθυνση έχει ήδη 4 μηχανήματα για την καταγραφή στοιχείων στο σύστημα Eurodac και πάλι δεν καλύπτονται οι αριθμοί. Μπορούν να διεκπεραιώνουν κατά μέσον όρο 350/ημέρα, λειτουργώντας 3 βάρδιες για τη λήψη δακτυλικών αποτυπωμάτων και με το συγκεκριμένο αυτό έργο ασχολούνται 4 αστυνομικοί και 1 άτομο από την Frontex. Δεν έχουν διερμηνείς, τους διαθέτει 2 η Frontex. Αναμένεται ωστόσο το επόμενο διάστημα να ανακύψουν σοβαρά προβλήματα υποστελέχωσης, καθώς θα διακοπούν οι αποσπάσεις 14 αστυνομικών από 30-6-2015.

Κατά τη διαδικασία αυτή διαχωρίζονται από τους λοιπούς οι οικογένειες με ανήλικα τέκνα και οι ασυνόδευτοι ανήλικοι, οι οποίοι τοποθετούνται σε διακριτό χώρο και ενημερώνεται η κινητή μονάδα του Κέντρου Πρώτης Υποδοχής για την κινητοποίηση του ΕΚΚΑ και, γενικότερα, για την ενεργοποίηση των αναγκαίων διαδικασιών (ιατρικές εξετάσεις, περίθαλψη κ.λπ.). Το ΕΚΚΑ ανταποκρίνεται στο αίτημα για τοποθέτηση ασυνόδευτου ανηλίκου σε περίπου δύο εβδομάδες, βρίσκοντας ξενώνα. Ακολουθεί διάστημα 1- 2 εβδομάδων περίπου έως ότου γίνει η μεταφορά του ανηλίκου με συνοδεία από τη Μετάδραση. (Το οξύμωρο είναι ότι οι ασυνόδευτοι ανήλικοι παραμένουν τουλάχιστον 20 ημέρες στη Μόρια ενώ οι ενήλικες μόνον 3 ημέρες).

Επισημάνθηκε ότι υπάρχει κενό στις συμβάσεις **καθαριότητας** στη Μόρια ενώ λήγουν στο τέλος Ιουνίου οι **συμβάσεις** των διερμηνέων και των αποσπάσεων αστυνομικών οργάνων (αναμένεται αποχώρηση 14 ατόμων). (Ο Συνήγορος συνάγει ότι το ζήτημα του χρόνου λήξης συναρτάται με τις προθεσμίες λήξης του ετήσιου προγράμματος του Ευρωπαϊκού Ταμείου Επιστροφών).

Ως σοβαρό πρόβλημα αναφέρθηκε στο κλιμάκιο και το ζήτημα ότι το κόστος **σίτισης** δεν καλύπτεται μέσω του Ταμείου Επιστροφών αλλά από τον κρατικό προϋπολογισμό, γεγονός που συνεπάγεται κενά και καθυστερήσεις. Λειτουργούν 3 εταιρείες catering εκ περιτροπής, με αποτέλεσμα να ποικίλλει η ποιότητα του φαγητού.

Γενικά, πέρα από τα προβλήματα υποστελέχωσης και διαφόρων λειτουργικών/χρηματοδοτικών προβλημάτων του Κέντρου στη Μόρια, οι ρυθμοί

άφιξης που προαναφέρθηκαν καθιστούν την όλη επιχείρηση καταγραφής από την Αστυνομία ατελέσφορη. Υπάρχει η αίσθηση ότι όσο περισσότερους διαχειρίζονται, τόσο περισσότεροι έρχονται στο νησί.

3- Αστυνομία-απελευθέρωση και απομάκρυνση από το νησί

Η Αστυνομία, σε συνέχεια και της αλλαγής πολιτικής ως προς την διοικητική κράτηση από τον Φεβρουάριο του τρέχοντος έτους, δεν οδηγεί σε κέντρα κράτησης τους αλλοδαπούς μόλις τελειώσει την ταυτοποίηση στη Λέσβο αλλά τους οδηγεί στο λιμάνι για να φύγουν από το νησί, εφοδιασμένοι με υπηρεσιακό έγγραφο να αποχωρήσουν από τη χώρα εντός προθεσμίας 30 ημερών, κατά το γνωστό οξύμωρο σχήμα της εντολής αποχώρησης ανθρώπων που δεν έχουν διέλθει νόμιμα τα σύνορα και κάποιοι εξ αυτών δεν μπορούν να επιστρέψουν με ασφάλεια στις χώρες καταγωγής τους. Μόνον οι Σύριοι εφοδιάζονται με απόφαση δημνής αναβολής απομάκρυνσης.

Κατά τη δεύτερη μέρα της αυτοψίας ωστόσο (17-6-2015) εκτυλίχθηκε έντονο περιστατικό με συμπλοκή με τις λιμενικές αρχές, λόγω άρνησης Σύριων πολιτών να αποχωρήσουν από τον χώρο του λιμανιού και απαίτησής τους να γίνει επιτόπου η καταγραφή τους, ώστε να αποχωρήσουν άμεσα. Ο Συνήγορος ενημερώθηκε ότι η εισαγγελική αρχή είχε διατάξει να γίνουν προσαγωγές.

Το κλιμάκιο του Συνηγόρου ζήτησε από τις λιμενικές αρχές τα επεισόδια να προλαμβάνονται με κατάλληλη ενημέρωση από λιμενικούς και αστυνομικούς για τη διαδικασία και τη συγκεκριμένη διάρκειά της. Επίσης, να υπάρχει σταθερή διοικητική πρακτική. Διότι, κατά το τελευταίο διάστημα, εξαιτίας της αδυναμίας διαχείρισης των διαρκώς αυξανόμενων πληθυσμών, υπήρξε μεταφορά 1.800 Σύριων πολιτών (κατά δήλωσή τους στην αρχική καταγραφή από το λιμεναρχείο, όχι μόνον με ταυτότητες) με πλοίο στην Αθήνα ύστερα από εφοδιασμό τους με πρόχειρο υπηρεσιακό σημείωμα της ΕΛΑΣ βάσει του οποίου όφειλαν να παρουσιαστούν στη Διεύθυνση Αλλοδαπών Αττικής, ώστε να καταγραφούν εκεί. Επισημάνθηκε μάλιστα ότι από τα 1.800 άτομα που έλαβαν το σημείωμα αυτό, σχεδόν οι μισοί συμμορφώθηκαν και παρουσιάστηκαν στην Αθήνα για καταγραφή. Το σύστημα αυτό, που κρίθηκε επιβεβλημένο λόγω των έκτακτων συνθηκών, αξιολογήθηκε από τους αρμόδιους τοπικούς φορείς ως καταρχήν θετικό. Όπως διαπιστώθηκε ωστόσο και κατά τον χρόνο της αυτοψίας, οπότε είχε αρχίσει να γίνεται γνωστό μεταξύ των αλλοδαπών, το προηγούμενο αυτό δημιούργησε προσδοκίες επανάληψης της πρακτικής στο μέλλον και πυροδότησε εντάσεις μεταξύ των διαφορετικής υπηκοότητας πληθυσμών (Αφغانοί με Σύριους στο Καρά Ταπτε την 15-6-2015) και συγκρούσεις με τις αρχές.

IV. Οι συνθήκες διαβίωσης των αλλοδαπών

• Προαναχωρησιακό Κέντρο στη Μόρια Λέσβου

Οι αλλοδαποί διαμένουν σε κοντίνερ, κατά πτέρυγες, σε καγκελόφρακτο χώρο που έχει κατασκευασθεί ως Προαναχωρησιακό Κέντρο, ασχέτως εάν λειτουργεί ως Κέντρο Ταυτοποίησης Ιθαγένειας από την ΕΛ.ΑΣ.

Σύμφωνα με την παρασχεθείσα πληροφόρηση, οι εγκαταστάσεις εμφανίζουν σωρεία τεχνικών προβλημάτων, λόγω της προχειρότητας της κατασκευής (προβλήματα στα υδραυλικά, στην αποχέτευση κ.λπ.)

Ο εξοπλισμός του κέντρου με τη στοιχειώδη υλικοτεχνική υποδομή έγινε, σύμφωνα με την ενημέρωση από την αστυνομική διεύθυνση, με φροντίδα των ίδιων των εμπλεκόμενων παραγόντων, που προέβησαν σε αναζήτηση, ιδίως από άλλα κέντρα. Ωστόσο οι ελλείψεις (λ.χ. σε κλίνες, κλινοσκεπάσματα, είδη καθαρισμού) παραμένουν πολλές και καλύπτονται σε μικρό μόνο βαθμό από χορηγίες μέσω της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, του Ερυθρού Σταυρού, των Γιατρών του Κόσμου κ.λπ. Η έλλειψη λευκών ειδών, ειδών καθαρισμού αλλά και προσωπικού (μόνο 2 καθαρίστριες για όλους τους χώρους στη Μόρια) για τη

φροντίδα των χώρων, σε συνδυασμό με τη συνεχή εναλλαγή των προσώπων που διαμένουν στους χώρους του Προαναχωρησιακού Κέντρου, αλλά και στους λοιπούς (λ.χ. Καρατεπέ), συνεπάγεται ελλιπέστατες συνθήκες υγιεινής και προφανή υποβάθμιση των συνθηκών παραμονής. Αναφέρθηκε χαρακτηριστικά ότι το Κέντρο διαθέτει από τον χρόνο της έναρξης λειτουργίας του 400 μόνο κλινοσκεπάσματα, τα οποία δεν έχουν αντικατασταθεί, ούτε φυσικά εναλλάσσονται για λόγους υγιεινής.

ΜΟΡΙΑ - ΠΡΟΑΝΑΧΩΡΗΣΙΑΚΟ ΚΕΝΤΡΟ

Παρέχονται τρία γεύματα την ημέρα. Οι προμηθευτές (3) δεν είχαν πληρωθεί επί μήνες κατά τον χρόνο της αυτοψίας και διαμαρτύρονταν, γεγονός που είχε επίπτωση και στην ποιότητα του φαγητού. Το φαγητό είναι ρυζι, μακαρόνια, πατάτες, κάποιες φορές κοτόπουλο. Οι κρατούμενοι παραπονέθηκαν για την ποσότητα. Στο χώρο έξω από το φράχτη λειτουργεί κυλικείο με άδεια του Δήμου ενώ κάθε μέρα έρχεται υπάλληλος μίνι-μάρκετ στο προαναχωρησιακό για τυχόν παραγγελίες από τους κρατούμενους. Ο Δήμος μας ενημέρωσε ότι σχετική άδεια δόθηκε σε όποιον την έχει ζητήσει.

Η Ύπατη Αρμοστεία, πέραν της προμήθειας αναγκαίου υλικού για την κάλυψη στοιχειωδών αναγκών (κοντέινερ, σκηνές κ.λπ.), λειτουργεί υποστηρικτικά στο πεδίο παρέχοντας πληροφόρηση για το δικαίωμα ασύλου

Κατά τον χρόνο της αυτοψίας αναφέρθηκε από τον Αστυνομικό Διευθυντή ότι, λόγω της συνεχιζόμενης αυξημένης εισροής, στις πτέρυγες του Προαναχωρησιακού Κέντρου βρίσκονται κατά μέσον όρο σε καθημερινή βάση, 600 άτομα και περίπου 300 σε χώρο χωρίς εξοπλισμό και κλίνες εν αναμονή του screening. Σε κάθε θάλαμο διαμένουν κατά μέσο όρο 20 άτομα.

Οι ασυνόδετοι ανήλικοι και οι λοιπές ευάλωτες ομάδες, διαμένουν όλοι μαζί σε χωριστή πτέρυγα. Ειδικά για τους ανηλίκους, καταβάλλεται προσπάθεια να έχουν ιδιαίτερο θάλαμο. Σύμφωνα με την πληροφόρηση από την Αστυνομία ο αριθμός τους ανέρχεται συνήθως περίπου σε 25, ωστόσο κατά τον χρόνο της αυτοψίας στο κοντέινερ διέμεναν περίπου 30 παιδιά.

• Δημοτικό Πάρκο Κυκλοφοριακής Αγωγής (Καρα Τεπέ)

Στο Πάρκο Κυκλοφοριακής Αγωγής βρίσκονταν περίπου 500 άτομα σε σκηνές, τοποθετημένες σε πολύ κοντινή απόσταση μεταξύ τους, παρά τον αρχικό σχεδιασμό για 350, με αποτέλεσμα την πλήρη υποβάθμιση των συνθηκών διαμονής και ιδίως υγιεινής. Ο αριθμός των ανηλίκων, και μάλιστα νηπιακής ηλικίας ήταν μεγάλος.

Η σίτιση προσφερόταν από την ΕΛΑΣ (βλ. παραπάνω), ενώ στον χώρο βρισκόταν κυλικείο με άδεια του Δήμου. Ωστόσο, οι διαβιούντες στο Πάρκο ενημέρωσαν το κλιμάκιο ότι δεν καλύπτονται οι ανάγκες τους για φαγητό (πιθανώς λόγω μικρής ποσότητας και καθυστέρησης διανομής).

Σημειώνεται ότι οι αλλοδαποί στο Πάρκο ρωτούσαν το κλιμάκιο του Συνηγόρου πότε θα φύγουν, γιατί παρέμεναν σε αυτές τις συνθήκες συνωστισμού σε 35 βαθμούς υπό σκιάν, και κανείς δεν τους είχε ενημερώσει πόσες μέρες θα έμεναν εκεί και ποιο ήταν το επόμενο στάδιο της διαδικασίας.

ΚΑΡΑ ΤΕΠΕ

Ήταν σημαντική η διαφορά από πλευράς συνθηκών διαβίωσης στους παραπάνω χώρους κράτησης/φύλαξης αλλοδαπών, σε σύγκριση με τις εγκαταστάσεις των κατασκηνώσεων του πρώην ΠΙΚΠΑ που λειτουργούν εθελοντικά από οργανώσεις πολιτών. Θα έπρεπε να προβληματίσει όλες τις αρμόδιες αρχές και τα υπουργεία η αξιοποίηση των δυνατοτήτων σύνδεσης των νεοεισερχομένων προσφύγων και μεταναστών με τις τοπικές κοινωνίες, η οποία δημιουργεί και άλλο αίσθημα ελευθερίας και ευθύνης σε όσους υποβάλλονται στις διαδικασίες ταυτοποίησης:

• **Χωριό Όλοι Μαζί (ΠΙΚΠΑ)**

Από οργανώσεις πολιτών, στο πλαίσιο της κοινωνικής αλληλεγγύης, αξιοποιούνται, κατόπιν παραχώρησης από τον Δήμο Λέσβου, οι εγκαταστάσεις των κατασκηνώσεων του πρώην ΠΙΚΠΑ. Στο κεντρικό κτίριο και στους ξύλινους οικίσκους διαμένουν περίπου 50 άτομα, ιδίως οικογένειες και γενικότερα ευάλωτες ομάδες, που έχουν περάσει από τη διαδικασία της καταγραφής και είναι ελεύθερα. Επίσης σε ορισμένες περιπτώσεις συνοδεύονται εκεί από ΜΚΟ άτομα σε ευάλωτη θέση για να φιλοξενηθούν προσωρινά, μέχρι να καταγραφούν. Υπάρχει παροχή νερού και σαφώς καλύτερες εγκαταστάσεις απ' ό,τι συμβαίνει στους λοιπούς χώρους. Ιατροφαρμακευτική αγωγή παρέχεται επίσης εθελοντικά στο πλαίσιο και του κοινωνικού φαρμακείου.

ΧΩΡΙΟ ΟΛΟΙ ΜΑΖΙ

V. Η παροχή υπηρεσιών πρώτης υποδοχής και ασύλου

Κινητή Μονάδα Πρώτης Υποδοχής

Η πτέρυγα Πρώτης Υποδοχής που έχει κατασκευασθεί στη Μόρια παραμένει κλειστή παρά τους ασφυκτικούς αριθμούς νεοεισερχομένων στο νησί. Η Κινητή Μονάδα Πρώτης Υποδοχής λειτουργεί σε κάποια γραφεία στον χώρο του Προαναχωρησιακού Κέντρου.

Αναφέρθηκε το πρόβλημα υποστελέχωσης της υπηρεσίας συνολικά. Στην Κινητή Μονάδα Λέσβου υπηρετούν 3-4 άτομα συνολικά, δουλεύουν 9πμ-5μμ τις

εργάσιμες μόνον ημέρες. Χρέη Διοικητή ασκεί το προσωπικό της κεντρικής υπηρεσίας εκ περιτροπής για κάποιες ημέρες.

Κλιμάκιο των Γιατρών του Κόσμου, με 2 γιατρούς, 2 νοσοκόμους, 1 ψυχολόγο, 2 διερμηνείς (για αραβικά και φαρσί, ενώ για τις ανάγκες διερμηνείας από άλλες γλώσσες/διαλέκτους χρησιμοποιείται τηλε-διερμηνεία) και 1 κοινωνικό λειτουργό επικεφαλής, ήταν εγκατεστημένο στα Γραφεία της Κινητής μονάδας.

Από την Κινητή Μονάδα Πρώτης Υποδοχής τον Μάιο πέρασαν περίπου 653 άτομα, εκ των οποίων 56 ανήλικοι, 1 άνω των 65, 23 μονογονεϊκές οικογένειες, 5 με σωματική κακοποίηση. Δεν καταγράφηκαν θύματα trafficking. Ο Συνήγορος παρατηρεί ότι οι αριθμοί μιλούν από μόνοι τους για το γεγονός ότι δεν βλέπει η Κινητή μονάδα όλους τους νεοεισερχόμενους, δεδομένου ότι οι αφίξεις στο νησί υπολογίζονται σε 700-800/ημέρα. Την εκτίμηση αυτή ενισχύει η αναφορά από τοπικές οργανώσεις περιπτώσεων ατόμων που ανήκαν σε ευάλωτες ομάδες, τα οποία ενώ ήταν σε γνώση των ιατρών δεν είχαν καταγραφεί από την Αστυνομία λόγω έλλειψης χρόνου και ούτε είχαν αχθεί ενώπιον της Κινητής Μονάδας Πρώτης Υποδοχής. Το κλιμάκιο συνάντησε χαρακτηριστικά μία έγκυο 7,5 μηνών, πολίτη Αφγανιστάν, στην οποία, αντί να καταγραφεί και να τη στείλουν στην πρώτη υποδοχή, της έδωσαν υπηρεσιακό σημείωμα να πάει στην Αθήνα για να καταγραφεί από την Διεύθυνση Αλλοδαπών Αθηνών, με αποτέλεσμα να μην μπορεί να πάει στο νοσοκομείο.

Ειδικότερα ως προς τους ασυνόδευτους ανηλίκους:

Μετά τον αρχικό εντοπισμό και την καταγραφή τους σε λίστα από το λιμεναρχείο, ενημερώνεται η Αστυνομική Διεύθυνση για τη συγκεκριμένη ευάλωτη ομάδα, ώστε να ενημερωθεί περαιτέρω η Κινητή Μονάδα Πρώτης Υποδοχής και να γίνουν οι απαραίτητες ενέργειες για την τοποθέτηση σε ξενώνα. Περιπτώσεις ανηλίκων που δεν εντοπίζονται στην πρώτη καταγραφή, εξετάζονται σε μεταγενέστερο στάδιο, εφόσον γίνουν αντιληπτές από αστυνομικούς, ή δραστηριοποιούμενους στον χώρο εκπροσώπους των Γιατρών του Κόσμου, της Ύπατης Αρμοστείας ή της Μετάδρασης.

Ως θετικό αξιολογήθηκε επίσης το γεγονός ότι ο Εισαγγελέας αναθέτει επιτροπίες σε συγγενικά πρόσωπα, ώστε να μην κρατηθούν ανήλικοι που ταξιδεύουν μαζί με οικείους τους.

Ως θετική εξέλιξη σημειώθηκε και η σχετική επιτάχυνση της διαδικασίας εξεύρεσης ξενώνα μέσω του ΕΚΚΑ, ώστε να γίνεται πλέον λόγος από την Αστυνομία για διάστημα δύο περίπου εβδομάδων από την ενημέρωση του Κέντρου, αντί του παλαιότερου διαστήματος που ενίοτε υπερέβαινε τους 2 μήνες. Σύμφωνα με την Κινητή Μονάδα, ο χρόνος αυτός ανέρχεται πλέον στις 8 περίπου ημέρες.

Ωστόσο, παρατηρείται ότι η μετακίνηση του ανηλίκου στον ξενώνα δεν πραγματοποιείται άμεσα μόλις βρεθεί ο χώρος, αλλά αναμένεται η συνοδεία περισσότερων παιδιών, μέσω της ΜΚΟ «Μετάδραση», γεγονός που μπορεί να συνεπάγεται καθυστερήσεις (1 – 2 εβδομάδες), λόγω έλλειψης επαρκών κονδυλίων για τη συνοδεία μέχρι τον τελικό προορισμό (λ.χ. σε επαρχιακή πόλη). Η μεταφορά πάντως από τη Μετάδραση, αντί της συνοδείας από αστυνομικά όργανα, κατά την οποία συχνά καταγγελλόταν η δέσμευση των ανηλίκων με χειροπέδες, σε όλη τη διάρκεια του ταξιδιού, εκτιμάται ότι είναι θετική, καθώς αποτρέπονται η πρόσθετη ταλαιπωρία και ο ψυχικός τραυματισμός των συνοδευόμενων ανηλίκων.

Περιφερειακό Γραφείο Ασύλου Λέσβου

Το Περιφερειακό Γραφείο Ασύλου λειτουργεί στη Μόρια, είναι το μόνο σημείο που είναι ανοιχτό στην κατά τα άλλα κλειστή Πτέρυγα Πρώτης Υποδοχής. Στη υπηρεσία υπηρετούσαν κατά τον χρόνο της αυτοψίας 3 καταγραφείς (εκ των οποίων ο 1 με αναρρωτική άδεια) και ένας χειριστής. Μία θέση εργασίας υπήρχε στην Αστυνομική Διεύθυνση.

Από την παρασχεθείσα πληροφόρηση αίτηση ασύλου στη συγκεκριμένη υπηρεσία υποβάλλουν κυρίως Σύριοι και ακολουθούν υπήκοοι Σουδάν, Αλβανίας, Μπαγκλαντές, Πακιστάν και Ουκρανίας, ενώ δεν έχουν υποβληθεί αιτήματα από Σομαλία και Ερυθραία.

Η υπηρεσία ασύλου διεξάγει περίπου 5-6 συνεντεύξεις εβδομαδιαία, δέχεται αιτήματα και από Χίο, Αη Στράτη και Λήμνο και ο χρόνος που μεσολαβεί από την υποβολή της αίτησης έως τη συνέντευξη είναι περίπου δύο μήνες. Ως προς τον αριθμό των αιτημάτων σημειώθηκε ότι τον Ιανουάριο υποβλήθηκαν 29 αιτήματα, τον Φεβρουάριο 11, τον Μάρτιο 16 και τον Απρίλιο 27.

Κανένας διοικητικά κρατούμενος δεν είχε υποβάλει αίτημα ασύλου.

Ωστόσο, στον Συνήγορο αναφέρθηκαν από τοπικές οργανώσεις περιπτώσεις εμπλοκής στη διαδικασία έκδοσης ταξιδιωτικών εγγράφων σε δικαιούχους διεθνούς προστασίας, κυρίως όσον αφορά μονογονεϊκές οικογένειες (γυναίκα από το Αφγανιστάν που αναμένει από τον Δεκέμβριο ταξιδιωτικά έγγραφα κ.ά.), οι οποίες θα αποτελέσουν το αντικείμενο χωριστών αναφορών.

VI. Συνάντηση με τον Δήμαρχο Λέσβου

Ο Δήμαρχος Λέσβου, κ. Σπ. Γαληνός επανέλαβε κατά τη συνάντηση με τους ειδικούς επιστήμονες του Συνηγόρου τις προτάσεις που έχει απευθύνει ήδη προς την Πολιτεία, με στόχο να καλυφθεί το έλλειμμα συντονισμού σε τοπικό επίπεδο και να αντιμετωπισθεί η πραγματικότητα της μαζικής εισροής μεταναστών και προσφύγων.

Ο Συνήγορος σημειώνει, μεταξύ άλλων, ως ιδιαίτερα χρήσιμες τις εξής προτάσεις του Δημάρχου:

- να υπάρξει **ενιαίο συντονιστικό όργανο** σε τοπικό επίπεδο μεταξύ όλων των υπηρεσιών (που ανήκουν σε διαφορετικά υπουργεία) προκειμένου να λύνονται επιτόπου τα προβλήματα.

- να **αποκεντρωθεί η πρώτη καταγραφή** των νεοεισερχομένων, αξιοποιώντας εγκαταστάσεις σε υπάρχοντες χώρους σε διάφορα σημεία του νησιού (λ.χ. Μόλυβο, Μανταμάδο, Πλωμάρι, Μυτιλήνη), ώστε να καταγράφονται επί τόπου οι αλλοδαποί, από τις λιμενικές αρχές, ακόμη και με τη συνδρομή προσωπικού του Δήμου και να καταλύουν για το πολύ σύντομο χρονικό διάστημα που θα απαιτείται, σε χώρους που υπάρχουν ήδη και είναι ανεκμετάλλετοι (λ.χ. κάμπινγκ Μολύβου, κλειστός χώρος στο Πλωμάρι). Αυτό προϋποθέτει συζήτηση με τις τοπικές κοινότητες. Θα μπορούσαν ενδεχομένως να παραχωρηθούν και χώροι κάποιων παλαιών στρατοπέδων.

- να **διανέμεται στους νεοεισερχόμενους αλλοδαπούς φυλλάδιο** σε γλώσσες που κατανοούν, με οδηγίες και πληροφορίες ως προς τη διαδικασία που θα ακολουθήσει, τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των καταγεγραμμένων.

Ο Συνήγορος επεσήμανε ότι η δημιουργία ενός εστιασμένου στο νησί **επιχειρησιακού σχεδίου** ενδεχομένως από την Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας, θα συνέβαλλε στην οριζόντια εφαρμογή ενιαίας διαδικασίας από όλους τους φορείς.

VII. Συμπεράσματα- Προτάσεις

1. Βασικό κενό που διαπιστώθηκε και στη συγκεκριμένη αυτοψία είναι η **έλλειψη τοπικού συντονιστικού οργάνου** για την αποτελεσματική λειτουργία των συναρμόδιων φορέων που ανήκαν σε διαφορετικά υπουργεία (λιμεναρχείο, αστυνομία, πρώτη υποδοχή, υπηρεσία ασύλου) και δεν είχαν θεσμοθετημένη συνεργασία με τον Δήμο. Το αποτέλεσμα ήταν ότι ο καθένας προσπαθούσε να ανταπεξέλθει στο πεδίο των αρμοδιοτήτων του και ο υφιστάμενος συντονισμός (αστυνομικός διευθυντής, λιμενάρχης, δήμαρχος) επαφιόταν στις διαπροσωπικές σχέσεις των δημοσίων λειτουργών. Όταν από το 2014 είχαν διαπιστωθεί έντονα αυξητικές τάσεις εισόδου στο συγκεκριμένο νησί, οι εκρηκτικοί πλέον αριθμοί εισόδου

σε καθημερινή βάση το 2015 ανέδειξαν έτι περαιτέρω το έλλειμμα συντονισμού και αποτελεσματικής διαχείρισης, παρά τις προσπάθειες των αρμοδίων προσώπων. Ένα οριζόντιο επιχειρησιακό σχέδιο που να δεσμεύει όλους τους φορείς και να θεσμοθετεί τον ενιαίο επιτόπιο συντονισμό τους μπορεί πια να θεωρηθεί επιτακτική ανάγκη.

2. Η **έλλειψη υπηρεσιών πρώτης υποδοχής στη Λέσβο**, όπως προβλέπονται στον Ν.3907/2011 για την ουσιαστική ταυτοποίηση και την αναγκαία μέριμνα όλων των εισερχομένων παράτυπα στη χώρα, δημιουργεί αλυσιδωτές δυσλειτουργίες και συναφείς παραβιάσεις του Ν.3907/11 περί πρώτης υποδοχής σε όλα τα στάδια χειρισμού των προσώπων αυτών: οι άνθρωποι συνωθούνται σε κακές συνθήκες στους προσωρινούς χώρους που έχουν διατεθεί στο Λιμεναρχείο, δεν ενημερώνονται για τη διαδικασία, αναμένουν επί μέρες για να καταγραφούν από την Αστυνομία στο προαναχωρησιακό κέντρο που λειτουργεί ως χώρος ταυτοποίησης της ιθαγένειας, χωρίς ούτε τότε να διασφαλίζεται ότι θα τους δει η Κινητή Μονάδα Πρώτης Υποδοχής, και κάποιοι απλώς φεύγουν εφοδιασμένοι με ένα απλό υπηρεσιακό σημείωμα να παρουσιαστούν στην οικεία αστυνομική διεύθυνση Αλλοδαπών στην Αθήνα για να καταγραφούν εκεί. Παρά το γεγονός ότι είναι απόλυτα κατανοητή η δυσκολία (ή και αδυναμία) επαρκούς διαχείρισης του διαρκώς αυξανόμενου λόγω θέρους πληθυσμού, ο Συνήγορος θεωρεί αναγκαίο τον κατά προτεραιότητα εντοπισμό από τις αρχές του νησιού, κατά την αρχική επαφή, των εμφανώς ευάλωτων ομάδων (έγκυοι, υπερήλικες, ανήλικοι, οικογένειες με βρέφη και μικρής ηλικίας παιδιά), οι οποίες χρήζουν άμεσης συνδρομής, ώστε να αποτραπούν οι ενδεχόμενοι κίνδυνοι από την έκθεσή τους σε πολυήμερη ταλαιπωρία (πολύωρη πεζοπορία από τα σημεία αποβίβασης έως το λιμάνι, υψηλές θερμοκρασίες, έλλειψη νερού και τροφής, διαμονή σε μη φυλασσόμενους χώρους, έλεψη πρόσβασης σε ιατρικές υπηρεσίες κ.λπ.). Δυσάρεστη έκπληξη προκαλεί το γεγονός ότι **η πτέρυγα Πρώτης Υποδοχής στη Μόρια παραμένει κλειστή** ενόσω οι εκ των ενόντων λύσεις δεν επαρκούν (Καρά Τεπέ, σκηνές έξω στο ύπαιθρο). Η λειτουργία Κέντρου Πρώτης Υποδοχής με μέριμνα του Υπουργείου Μετανάστευσης από το οποίο να περνούν όλοι οι νεοεισερχόμενοι είναι η ενδεδεδειγμένη λύση για τη Λέσβο, γιατί στο νησί αυτό η μη εφαρμογή του Ν.3907/2011 κινδυνεύει να καταστήσει ανεδαφικό όλο τον μεταναστευτικό και προσφυγικό σχεδιασμό και τον σκοπό του νόμου.

3. Ειδικά για **τους ανηλίκους**, σημειώνονται τα εξής:

α. Όλοι οι εμπλεκόμενοι παράγοντες φαίνεται να συμφωνούν ως προς την ανάγκη λειτουργίας ενός **ξενώνα για ασυνόδετους ανηλίκους** στο νησί. Σημειώθηκε άλλωστε ότι τέτοια δομή λειτουργούσε κατά το παρελθόν στην Αγιάσο. Με τον τρόπο αυτό θα μπορούσε να αποτραπεί η πολυήμερη ταλαιπωρία των ασυνόδετων ανηλίκων, με την τοποθέτησή τους σε χώρους ακατάλληλους λόγω του ότι αποτελούν δομές κράτησης, χωρίς την αναγκαία προσαρμογή, οποιαδήποτε θετικά ερεθίσματα (δραστηριότητες, κατάλληλο υλικό) ή έστω επαρκείς συνθήκες υγιεινής και ασφάλειας. Υποστηρίχθηκε μάλιστα ότι η αρχική αυτή αρνητική εμπειρία κράτησης, καθιστά στη συνέχεια αρνητικούς τους ανηλίκους σε σχέση με την τοποθέτησή τους σε ξενώνα (όταν τελικά οδηγηθούν εκεί) και αυξάνει την πιθανότητα διαφυγής τους.

β. Μέχρις ότου επιλυθεί το πρόβλημα της άμεσης τοποθέτησης σε ξενώνα (στο νησί), κρίνεται αναγκαίο να καταβληθούν επιπλέον προσπάθειες για την επιτάχυνση των διαδικασιών, ώστε **να μειωθεί περαιτέρω το διάστημα που μεσολαβεί από τον εντοπισμό ασυνόδετου ανηλίκου έως τη πραγματοποίηση της συνοδευόμενης μεταφοράς** στον χώρο φιλοξενίας. Στο πεδίο αυτό ο Συνήγορος προτίθεται να συνεργαστεί στο επόμενο διάστημα με τις εμπλεκόμενες υπηρεσίες και τους φορείς (Γενική Γραμματεία Πληθυσμού & Κοινωνικής Συνοχής Υπουργείου Μεταναστευτικής Πολιτικής, ΕΚΚΑ, ΜΚΟ

«Μετάδραση» κ.λπ.), ώστε να διερευνηθούν όλες οι δυνατότητες και να διατυπωθούν συγκεκριμένες προτάσεις, προς το συμφέρον του παιδιού.

γ. Ο Συνήγορος εξάλλου πρότεινε το άνοιγμα στην κοινότητα του Κέντρου, όπου φιλοξενούνται οι ασυνόδευτοι ανήλικοι, σε συνεργασία με τις ΜΚΟ που δραστηριοποιούνται ήδη εντός του Κέντρου, ώστε να βελτιωθούν οι συνθήκες παραμονής των παιδιών, να μειωθούν οι τυχόν εντάσεις και να βελτιωθεί η ψυχολογία των ανηλίκων. Για τον σκοπό αυτόν συζητήθηκε η δυνατότητα δημιουργίας **δικτύου ΜΚΟ και άλλων εθελοντικών φορέων που δραστηριοποιούνται στο νησί σε θέματα Δικαιωμάτων Παιδιού**, ώστε να υπάρξει καλύτερος συντονισμός για την κάλυψη των αναγκών των ασυνόδευτων ανηλίκων πριν αλλά και μετά την καταγραφή τους, αλλά και για την θετική ενεργοποίηση μέσω ψυχαγωγικών και εκπαιδευτικών δράσεων. Προτάθηκαν ενδεικτικά δράσεις απασχόλησης των παιδιών με παιχνίδια, κατασκευές, αθλητικές δραστηριότητες, κ.λπ.

δ. Από την επικοινωνία με την υπεύθυνη της «Μετάδρασης» που ενεργοποιείται στο πεδίο των ασυνόδευτων ανηλίκων, προέκυψε επίσης η πρόταση να λαμβάνεται κατά το δυνατόν υπόψη η ύπαρξη συγγενικών ή φιλικών δεσμών μεταξύ των ανηλίκων, κατά την αναζήτηση ξενώνα, ώστε να μειώνεται κατά το δυνατό η πιθανότητα αποχώρησής τους, λίγες ημέρες μετά την τοποθέτηση στον χώρο φιλοξενίας.

Οι διενεργήσασες την αυτοψία
Ειδικόι επιστήμονες

Λιάνα Διάφα

Αλεξάνδρα Μοσχοπούλου

Χρύσα Χατζή